

Komitet Bioetyki PAN apeluje o przestrzeganie praw ciężarnych

28 lipca 2023

Komitet Bioetyki Polskiej Akademii Nauk zaapelował do przedstawicieli zawodów medycznych o zapewnienie ciężarnym pacjentkom maksymalnego bezpieczeństwa zdrowotnego, a także zapewnienie kobietom realnego i bezzwłocznego dostępu do aborcji w sytuacji, gdy ciąża stanowi zagrożenie dla ich życia lub zdrowia.

Swój apel Komitet Bioetyki skierował do lekarzy, położnych i pielęgniarek oraz m.in. osób zarządzających podmiotami leczniczymi. Wezwał ich do „przestrzeganie praw pacjentek ciężarnych, zapewnienie im maksymalnego bezpieczeństwa zdrowotnego w trakcie ciąży i porodu oraz o zapewnienie kobietom realnego i bezzwłocznego dostępu do aborcji w sytuacji, gdy ciąża stanowi zagrożenie dla ich życia lub zdrowia, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa”.

Apel został zawarty w stanowisku KB PAN w sprawie ochrony życia i zdrowia kobiet ciężarnych.

Komitet wskazał w nim, że kobiety muszą mieć pewność, iż w razie potrzeby lekarze oraz cały system ochrony zdrowia będą ratować ich życie i zdrowie wszystkimi dostępnymi metodami i środkami, zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, przepisami prawa, zasadami etyki medycznej oraz z należytą starannością.

W ocenie KB PAN obowiązujące dziś w Polsce prawo określające warunki legalnego przerwania ciąży jest jednym z najbardziej restrykcyjnych w Europie. Dopuszcza aborcję w dwóch sytuacjach – gdy ciąża stanowi niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej bądź gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie,

że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego.

„Nawet w tym wąskim zakresie, dostęp do legalnej aborcji w Polsce jest bardzo utrudniony, a fundamentalne prawa kobiet ciężarnych, w tym prawo do życia i zdrowia oraz prawo do świadczeń zdrowotnych – są bardzo często naruszane” – ocenił komitet. Jego zdaniem jedną z przyczyn jest brak „wystarczającej świadomości” lekarzy, położnych, pielęgniarek itd. „na temat spoczywających na nich obowiązkach etycznych i prawnych”.

Autorzy stanowiska przypomnieli, że lekarz ma bezwzględny obowiązek udzielać pomocy lekarskiej w każdym przypadku, gdy zwłoka mogłaby spowodować niebezpieczeństwo śmierci, ciężkiego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. W takich przypadkach lekarz nie ma prawa powołać się na tzw. klauzulę sumienia – podkreślił KB PAN. Dotyczy to też pielęgniarek i położnych. Zwłoka w takim wypadku może skutkować pociągnięciem do odpowiedzialności prawnej. „W sytuacji ciężkiego zagrożenia zdrowia lub życia pacjenta ratowanie tych dóbr ma bezwzględny priorytet nad osobistymi przekonaniem i interesami lekarza” – napisano w stanowisku.

Jak wskazano, lekarz ma obowiązek i prawo ratować życie lub zdrowie kobiety ciężarnej, nawet kosztem życia i zdrowia płodu.

KB PAN podkreśla, że lekarz, który „świadomie sprzeniewierza się swojemu powołaniu” i zamiast ratować ludzkie życie i zdrowie, „swoją bezczynnością lub nieadekwatnym działaniem świadomie naraża pacjenta na niebezpieczeństwo śmierci lub uszczerbku na zdrowiu”, postępuje w sposób „rażąco nieetyczny i bezprawny”.

Takiego postępowania nie usprawiedliwia nieznajomość prawa czy strach przed rzekomymi sankcjami prawnymi lub dyscyplinarnymi – podkreślił komitet.

Niedopuszczalne jest również, aby cały podmiot leczniczy

odmawiał wykonywania aborcji, powołując się na klauzulę sumienia – podkreśla KB PAN. „Polskie prawo nie zna takiej instytucji. Posiadanie sumienia jest wyłączną cechą osoby ludzkiej. Firmy, stowarzyszenia oraz instytucje sumienia nie posiadają, a tym samym nie mogą powoływać się na obiekcje sumienia” – zaznaczył komitet.

„Lekarska powinność udzielenia pomocy pacjentowi w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dotyczy wszystkich pacjentek i pacjentów, a zatem także pacjentek w ciąży. Życie i zdrowie kobiet ciężarnych ma taką samą wartość jak życie i zdrowie pozostałych pacjentów” – zaznaczono w stanowisku.

Tymczasem – jak dodaje KB PAN – lekarze, którzy decydują o ratowaniu życia lub zdrowia ciężarnej, kosztem życia lub zdrowia płodu, muszą „mierzyć się z dezinformacją na temat przysługujących im praw i obowiązków zawodowych”.

KB PAN przypomniał, że aborcja jest dopuszczalna zarówno, gdy kontynuacja ciąży zagraża zdrowiu fizycznemu kobiety, gdy stanowi niebezpieczeństwo jednocześnie dla jej zdrowia fizycznego i psychicznego, jak również wtedy, gdy stanowi zagrożenie jedynie dla jej zdrowia psychicznego.

Zagrożenie to nie musi być nagłe, krytyczne ani bezpośrednie – jego ocena jest pozostawiona osądowi lekarskiemu, choć musi przekraczać zwykłą miarę ryzyka i uciążliwości, jakie wiążą się z każdą niepowikłaną ciążą – zaznaczono.

Komitet podkreślił, że wystąpienie „okoliczności, iż ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety”, stwierdza inny lekarz niż dokonujący przerwania ciąży, chyba że ciąża zagraża bezpośrednio życiu kobiety, wtedy może je stwierdzić ten sam lekarz, który przeprowadzi zabieg terminacji ciąży.

Ponadto przypomniano, że wymagane jest tylko jedno orzeczenie właściwego lekarza specjalisty o zagrożeniu życia lub zdrowia kobiety. Nie ma żadnych podstaw prawnych, aby uzależniać możliwość przeprowadzenia aborcji od uzyskania orzeczeń

większej liczby lekarzy. Nie ma przy tym znaczenia, czy stwierdzona choroba (fizyczna lub psychiczna) da się leczyć.

„Jeśli właściwy lekarz specjalista wydał orzeczenie stwierdzające, że ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety, treść tego orzeczenia nie może być kwestionowana przez lekarza, który ma dokonać przerwania ciąży. W szczególności lekarz mający przeprowadzić aborcję nie może go zignorować, zmieniać w oparciu o własne ustalenia, czy domagać się od kobiety poddania się dodatkowym badaniom albo uzyskania opinii innego lekarza” – przypomina komitet.

„Lekarz, który ma przerwać ciążę, może odmówić wykonania tej procedury tylko ze względu na zdrowie kobiety ciężarnej, tzn. tylko wtedy, gdy terminacja ciąży w danym momencie wiązałaby się z większym ryzykiem dla życia lub zdrowia kobiety niż kontynuowanie ciąży” – podkreślił Komitet Bioetyki PAN.

Komitet przypomniał ponadto, że warunkiem koniecznym legalności przerwania ciąży jest zawsze zgoda kobiety ciężarnej. Lekarz powinien poinformować pacjentkę o jej stanie, o wskazaniach do legalnego przerwania ciąży oraz o przebiegu, ryzykach i korzyściach związanych z tą procedurą. Gdy nie zachodzi stan bezpośredniego zagrożenia życia – powinien wydać jej skierowanie na badania do lekarza specjalisty właściwego do wydania orzeczenia potwierdzającego występowanie okoliczności uzasadniających przerwanie ciąży.

Jednocześnie lekarz ma obowiązek uszanować świadomą decyzję kobiety o kontynuowaniu ciąży, nawet gdy ta stwarza bardzo wysokie ryzyko dla jej życia lub zdrowia. Kobiecie zawsze należy się pełna i rzetelna informacja na temat szans na donoszenie ciąży i pomyślny poród – czytamy.

Autorstwo: Aleksandra Kiełczykowska (PAP)

Źródło: NaukawPolsce.pl